

Kilka słów o wykazie czasopism

Rafał Stanisławski

Strona WWW: www.gov.pl/web/nauka/komisja-ewaluacji-nauki

e-mail: KEN@mnisw.gov.pl r.stanislawski@po.edu.pl,

Dlaczego wykaz czasopism jest taki jaki jest?

Dwa tryby sporządzania wykazu:

- Tryb pierwszy (§14 rozporządzenia) przewiduje budowanie wykazu od podstaw – wykorzystany tylko raz w 2018 roku.
- Drugi tryb (§14a rozporządzenia) przewiduje uwzględnienie nowych czasopism uwzględnionych w bazach po 2018 r. z punktacją 20-70 pkt – wykorzystany przy sporządzaniu wszystkich kolejnych wykazów w latach 2019-2024.

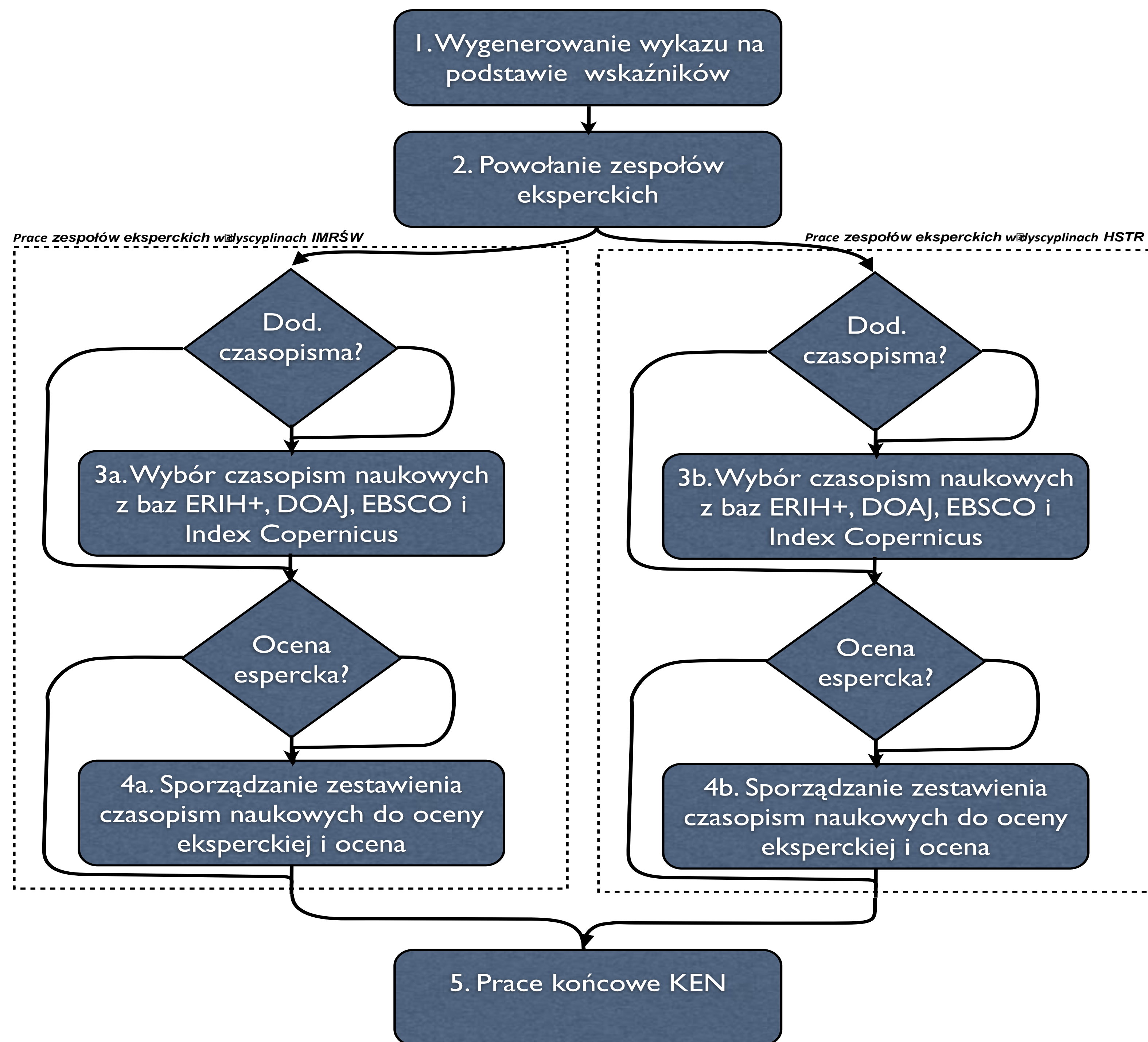
Wszystkie zmiany punktacji czasopism, które można było obserwować w kolejnych wykazach opublikowanych po 2018r były skutkiem arbitralnych decyzji podejmowanych przez kolejnych Ministrów Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Finalnie, obecny wykaz czasopism jest połączeniem:

- a) pozycji, które posiadają wartości punktowe oparte na nieaktualnej pozycji biometrycznej i pracy KEN z zespołami doradczymi w 2018 r,
- b) nowych czasopism uwzględnionych w wykazie po 2018 r. z punktacją 20-70 pkt. (w zdecydowanej większości 20 pkt.) i
- c) pozycji z punktacją przydzieloną arbitralnie przez przez kolejnych Ministrów.

Zmiany te zostały częściowo cofnięte przez wykaz czasopism opublikowany w styczniu 2024r. przez obecnego Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Algorytm sporządzania wykazu

I. Wygenerowanie wykazu na podstawie wskaźników

- Wygenerowanie wykazu czasopism z punktacją obliczoną w oparciu o pozycję dla wytypowanych wskaźników bibliometrycznych bezpośrednio w grupach, w których są indeksowane w bazie Web of Science (WoS) w raporcie JCR i/lub Scopus (§11).
- Czasopismom naukowym, o szczególnym znaczeniu dla realizacji celów polityki naukowej państwa (wsparcie dla polskich czasopism indeksowanych w bazach WoS i Scopus) dodaje się do pozycji bibliometrycznej 10 pkt. centylowych (§11 pkt. 2).
- W przypadku wystąpienia ewidentnych błędów, np. związanych ze złą indeksacją czasopisma. istnieje możliwość podwyższenia punktacji czasopisma o maksymalnie dwa progi punktowe (§11 pkt. 4). **Takie sytuacje mogą się zdarzać, np. w przypadkach zmian nazw czasopism.**

2. Powołanie zespołów eksperckich

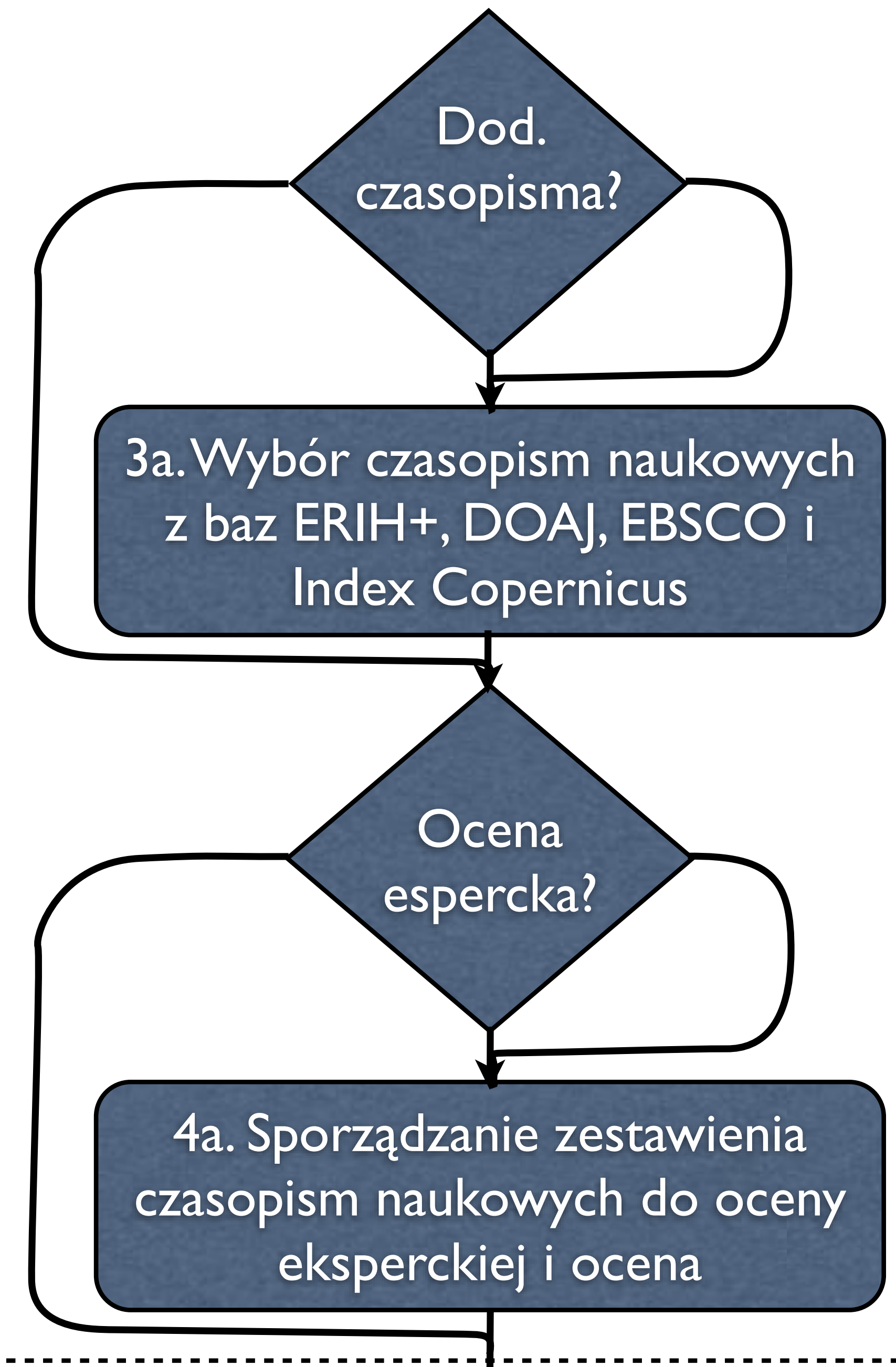
- Zespoły eksperckie/dyscyplinowe to zespoły doradcze dla każdej dyscypliny naukowej powołane na podstawie art. 341 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.
- KEN planuje, że zespoły dyscyplinowe będą składały się z członków jednostek naukowych posiadających prawo nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w danej dyscyplinie. Po jednym członku na każdą podmiotodyscyplinę.

W naukach IMRŚW (dziedzina nauk inżynieryjno-technicznych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu, nauk rolniczych, nauk ścisłych i przyrodniczych oraz nauk weterynaryjnych) **ocena w całości miała opierać się na wskaźnikach bibliometrycznych.**

Uprawnienia zespołów będą ograniczone do:

- a) wskazywania czasopism do wykazu z baz ERIH+, DOAJ, EBSCO i Index Copernicus i
- b) b) przeprowadzania oceny eksperckiej czasopism nie posiadających współczynników oddziaływania (**maksymalna punktacja 70 pkt**).

Opóźnienie procesu budowania wykazu czasopism o kilka miesięcy.

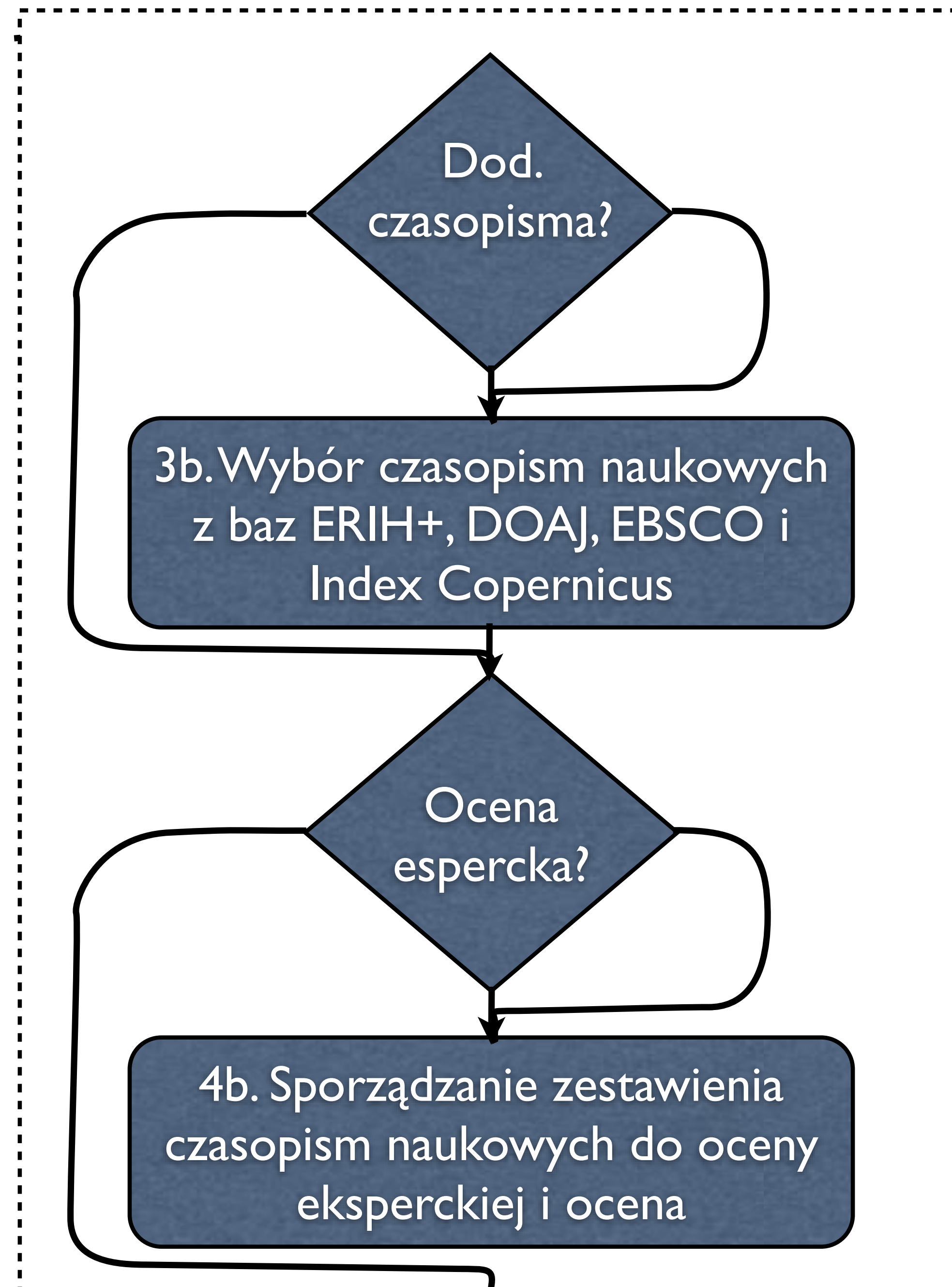

HSTR – dziedziny nauk humanistycznych, nauk społecznych, nauk teologicznych i nauk o rodzinie.

Dla wytypowanych czasopism ocena ekspercka, jest w pewnym sensie, substytutem wskaźników biometrycznych (wynikowa punktacja 20-200 pkt.).

KEN zakłada, że do oceny eksperckiej w poszczególnych dyscyplinach nie będzie skierowanych więcej niż 100 czasopism.

O punktacji czasopism ekonomicznych będą decydować ekonomiści, o historycznych – historycy, a o językoznawczych – językoznawcy.

5. Prace końcowe KEN

Możliwość obniżenia punktacji czasopism w przypadku wystąpienia pewnych przesłanek:

- stosowanie przez czasopismo nierzetelnych praktyk publikacyjnych w odniesieniu do publikowanych treści,
- zbyt dużej liczbie wydań specjalnych w stosunku do wydań regularnych.

Występują rozbieżności pomiędzy projektem KEN, a obecną wersją rozporządzenia.

Nowy tryb „uproszczonej” ewaluacji wykazu

§ 16 ust. 3. Czasopismom naukowym, o których mowa w ust. 1 pkt 1, którym punkty przepisano z wyłączeniem § 11, Komisja Ewaluacji Nauki może ponownie przypisać punkty w sposób określony w § 10 i § 13, w oparciu o wskaźniki wymienione w § 9 ust. 2, które zostały wybrane podczas tworzenia ostatniego wykazu czasopism.

§ 16 ust. 4. Czasopismom naukowym i recenzowanym materiałom z konferencji międzynarodowych, o których mowa w ust. 1 pkt 2:

1) w przypadku czasopism naukowych przypisuje się punkty w sposób określony w § 10, w oparciu o wskaźniki wymienione w § 9 ust. 2, które zostały wybrane podczas tworzenia ostatniego wykazu czasopism.

2) w przypadku recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, o których mowa w ust. 1 pkt 2, przypisuje się punkty w sposób określony w § 15.

Kiedy zostanie wprowadzone nowe rozporządzenie MNISW w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej ?

KOMISJA EWALUACJI NAUKI

2023-2027

Dziękuję za uwagę !

Strona WWW: www.gov.pl/web/nauka/komisja-ewaluacji-nauki

e-mail: KEN@mnisw.gov.pl r.stanislowski@po.edu.pl,

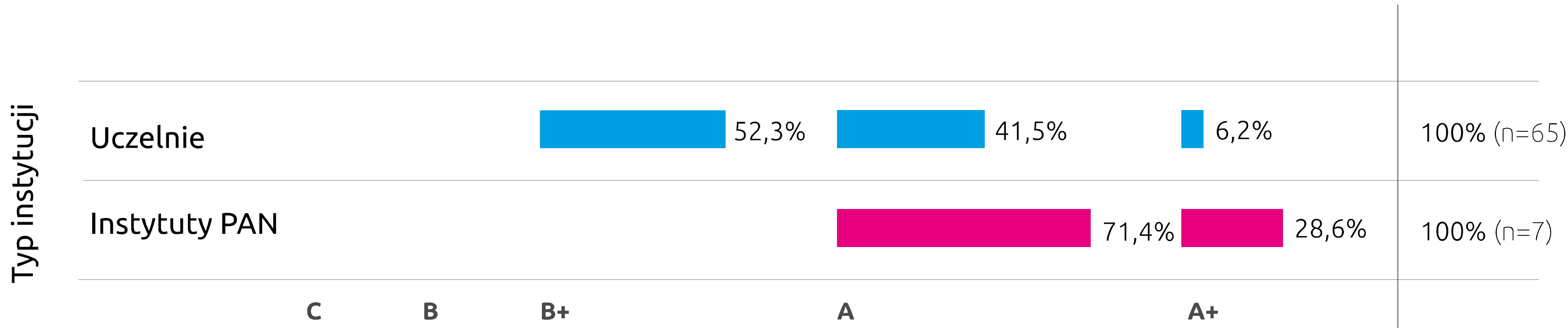
Propozycje zmian w zasadach ewaluacji w obecnym okresie

Postulaty KEN

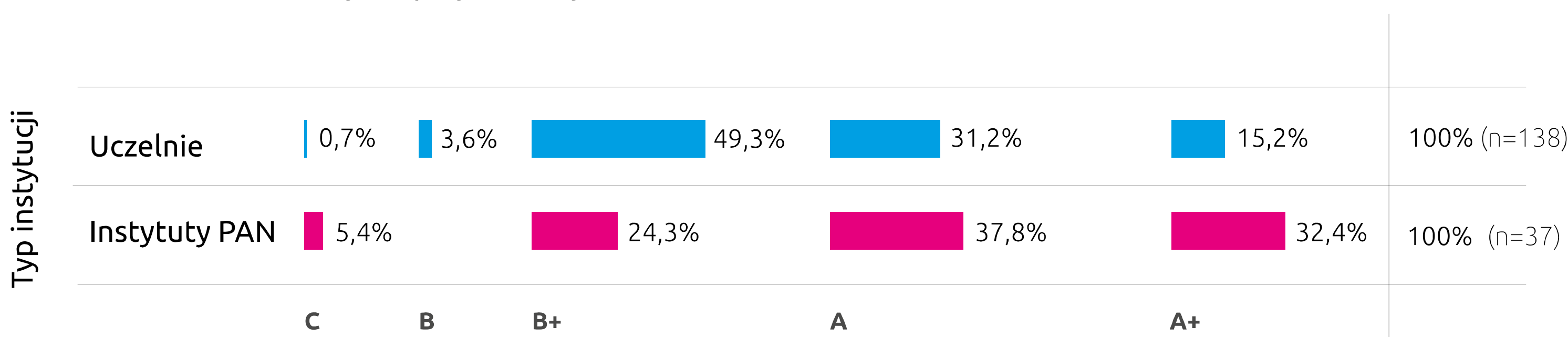
1) Wprowadzenie odrębnych zestawów wartości referencyjnych oddzielnie dla każdego rodzaju jednostek naukowych.

Rysunek 7.2. Przyznane kategorie naukowe w podziale na uczelnie i instytuty PAN w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych

Dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu

Dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych

Źródło: Adam Woźniak *et al.*,
Raport: Ocena wyników i skutków
ewaluacji jakości działalności
naukowej w latach 2017-2021, KEN,
(w opracowaniu).

2) zmianę warunku koniecznego kwalifikowania podmioto-dyscypliny do kategorii A+. Zdefiniować próg procentowy w odniesieniu do wyniku podmiotów w stosunku do zestawu wartości referencyjnych do kategorii A (JRA).

Komisja ustala dla każdej dyscypliny naukowej i artystycznej próg punktowy w zależności od całkowitego wyniku punktowego uzyskanego przez ewaluowane podmioty prowadzące działalność naukową w ramach tej dyscypliny jednak **na poziomie nie niższym niż mediana całkowitego wyniku punktowego uzyskanego przez jednostki, które zostały zaliczone zgodnie z przepisem § 27 ust. 2 do kategorii naukowej A** w tej dyscyplinie naukowej albo artystycznej.

3) Poprawa zasad oceny w kryterium 3 poprzez wprowadzenie formularza oceny pozwalającego na uszczegółowienie kryteriów oceny.

✓ Formularz oceny eksperckiej dla Kryterium III - wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki

- Wzrost obiektywności oceny;
- Nakierowanie ekspertów na najistotniejsze elementy oceny;
- Podkreślenie związku przyczynowo-skutkowego działalności naukowej prowadzonej w jednostce a kreowaniem wpływu;
 - Ocena dowodów wpływu.

✓ Aktualizacja podręcznika.

Przygotowanie i ocena opisów wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

Podręcznik dla **ewaluowanych podmiotów** oraz **ekspertów oceniających**:

- wytyczne i wskazówki dotyczące przygotowania opisu wpływu;
- przykłady opisów wpływu i dowodów – w ujęciu dziedzinowym lub dyscyplinowym;
- wymagania wobec ekspertów oraz wytyczne do oceny;
- formularz oceny;
- uregulowania prawne.

Elementy opisu wpływu społecznego – schemat ogólny

- ✓ Schematy i przykłady opisów wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki

Etapy, które należy uwzględnić:

1. Działalność naukowa prowadzona w ewaluowanym podmiocie

Informacje potwierdzające dany etap, które należy przedstawić do oceny jako dowody tworzące wspólnie opis wpływu:

Dowody potwierdzające prowadzoną działalność naukową stanowiącą podstawę kreowania wpływu społecznego (artykuły, monografie, decyzje patentowe, etc.)

2. Efekty prowadzenia działalności naukowej mające znaczenie dla kreowania wpływu (wdrożenie wyników badań do praktyki)

Informacje wskazujące te efekty (prace aplikacyjne, rozwojowe, wdrożenia, opracowanie nowych narzędzi, metod działania lub podniesienie standardów w danym obszarze społ.-gosp.)

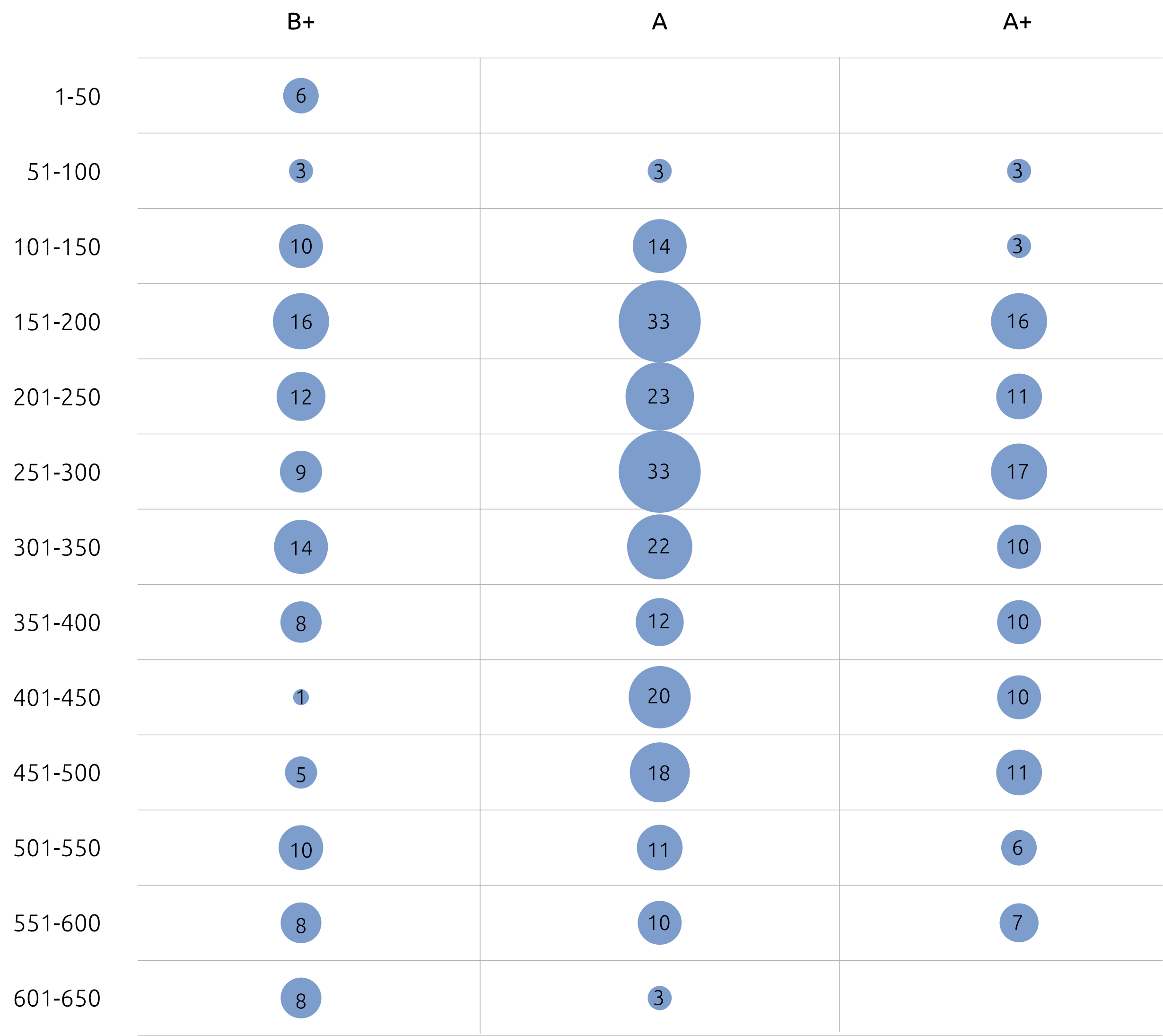
3. Wystąpienie wpływu na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki

Dowody potwierdzające wystąpienie wpływu społecznego (np. raporty, listy intencyjne, oświadczenia firm/osób prywatnych etc.)

- ✓ Powołanie do każdego opisu wpływu dwóch ekspertów reprezentujących ocenianą dyscyplinę.
- ✓ Ekspert wiodący, we współpracy z drugim ekspertem, ustala ocenę opisu wpływu.
- ✓ Organizacja panelu/spotkania ekspertów celem wspólnego uzgodnienia oceny końcowej (?).

Czy potrzebne są istotne zmiany w zasadach ewaluacji?

Rysunek 2.1. Ocena jakości działalności naukowej 2017-2021, a miejsce w rankingu QS by Subject w latach 2020-2023 – ogółem

Źródło: Adam Woźniak *et al.*, Raport: Ocena wyników i skutków ewaluacji jakości działalności naukowej w latach 2017-2021, KEN, (w opracowaniu).

Dlaczego jest potrzebne nowe rozporządzenie ?

- złożony i mało transparenty proces budowania wykazu czasopism,
- oparcie w istotnej części punktacji czasopism na arbitralnej ocenie, nawet w dziedzinach nauk, w których wskaźniki bibliometryczne są ogólnie przyjętym narzędziem,
- przekierowanie kanałów publikacyjnych polskich naukowców w kierunku niektórych płatnych czasopism o dostępie otwartym,
- deprecjacja dużej liczby czasopism naukowych o dużym znaczeniu dla realizacji celów polityki naukowej państwa. W szczególności dotyczy to czasopism wydawanych w języku polskim,
- niezgodności punktacji czasopism z ich rzeczywistym poziomem i prestiżem naukowym.

Kryteria oceny czasopisma

- Obecność w bazach WoS, Scopus i pozycja wg. wskaźników bibliometrycznych czasopisma: **40 pkt.**
- Szczególne znaczenie dla realizacji celów polityki naukowej państwa; posiadanie ustalonej procedury recenzji naukowej; posiadanie zasad etyki publikacyjnej zgodne z wytycznymi Komitetu do spraw Etyki Publikacyjnej (COPE – Committee on Publication Ethics); rozpoznawalność i znaczenie czasopisma dla rozwoju dyscypliny naukowej; poziom merytoryczny publikowanych artykułów naukowych; wydawanie artykułów w języku angielskim; poziom umiędzynarodowienia czasopisma; popularyzacja i promocja w Polsce i za granicą polskich badań naukowych i polskiej kultury: **60 pkt.**

Komentarze do uwag środowiska

Parametryzacja czasopism w naukach humanistyczno-społecznych powinna być oparta na cytowaniach i generalnie, wskaźnikach bibliometrycznych (prezydium PAN gru-2023, Komitet Psychologii PAN cze-2024, i wiele innych pism).

- WoS i Scopus nie są bazami dobrze odzwierciedlającymi specyfikę czasopism dla nauk humanistycznych oraz społecznych.
- Propozycja, żeby użyć w tym celu Google Scholar jest daleka od ideału.
- Opracowanie własnych narzędzi do oceny bibliometrycznej wydaje się właściwym koniecznym rozwiązaniem.

Zakładając, że udałoby się opracować narzędzie do wiarygodnej oceny bibliometrycznej to w dalszym ciągu KEN nie ma pewności, że powinno mieć ono wyłączny wpływ na punktację czasopism humanistycznych i społecznych. **O tym powinno zdecydować środowisko naukowe, które realizuje badania w tych obszarach.**

Komentarze do uwag środowiska

„...Spośród różnych wskaźników służących do oceny parametrycznej czasopism zdecydowanie najlepiej nadaje się parametr Article Influence Score...” (Dziekani wydziałów Matematycznych i Informatycznych, Prezes Komitetu Matematyki PAN, Prezes Polskiego Towarzystwa Matematycznego, czerwiec-2024)

Propozycja środowisk matematycznych i informatycznych nie wydaje się słuszna i mogą negatywnie wpłynąć na przejrzystość procesu ewaluacji. Jednak wg proponowanych przepisów propozycja będzie mogła zostać uwzględniona. Czy będzie ten postulat uwzględniony? to przyszłe decyzje...

Komentarze do uwag środowiska

- „...Ostateczną propozycję nowych, posortowanych list powinny w takim przypadku zatwierdzać, dla uniknięcia błędów, niezależne zespoły ekspertów, cieszących się dużym środowiskowym zaufaniem i reprezentujących różne ośrodki oraz różne gałęzie **matematyki lub informatyki...**” (Dziekani wydziałów Matematycznych i Informatycznych, Prezes Komitetu Matematyki PAN, Prezes Polskiego Towarzystwa Matematycznego, czerwiec-2024)

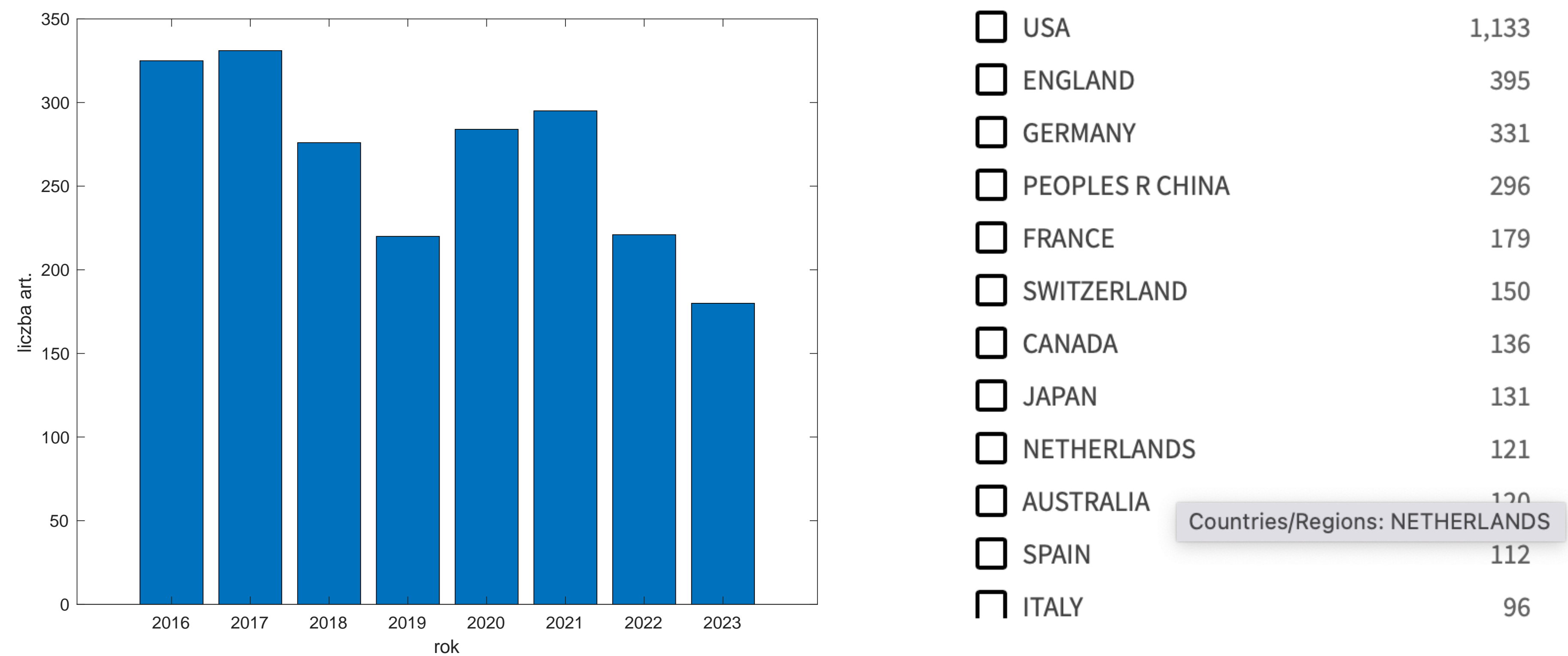
Komisja Ewaluacji Nauki nie przewiduje powoływania zespołów eksperckich dla oceny czasopism w naukach ścisłych. Poprawę ew. błędów technicznych zrealizuje KEN.

Komentarze do uwag środowiska

- „...Ręczne sterowanie punktacją poprzez jej obniżenie dla czasopism płatnych spowoduje obniżenie poziomu umiędzynarodowienia badań. Jest to związane z tym, że w większości krajów kryterium oceny oparte jest na IF lub CiteScore, niezależnie od wydawnictw. Zniechęcenie badaczy krajowych do publikowania w płatnych czasopismach z wysokimi IF lub CiteScore spowoduje, że badacze zagraniczni będą mało zainteresowani taką współpracą...” (prof. P. Żxxxxxx, czerwiec 2024)

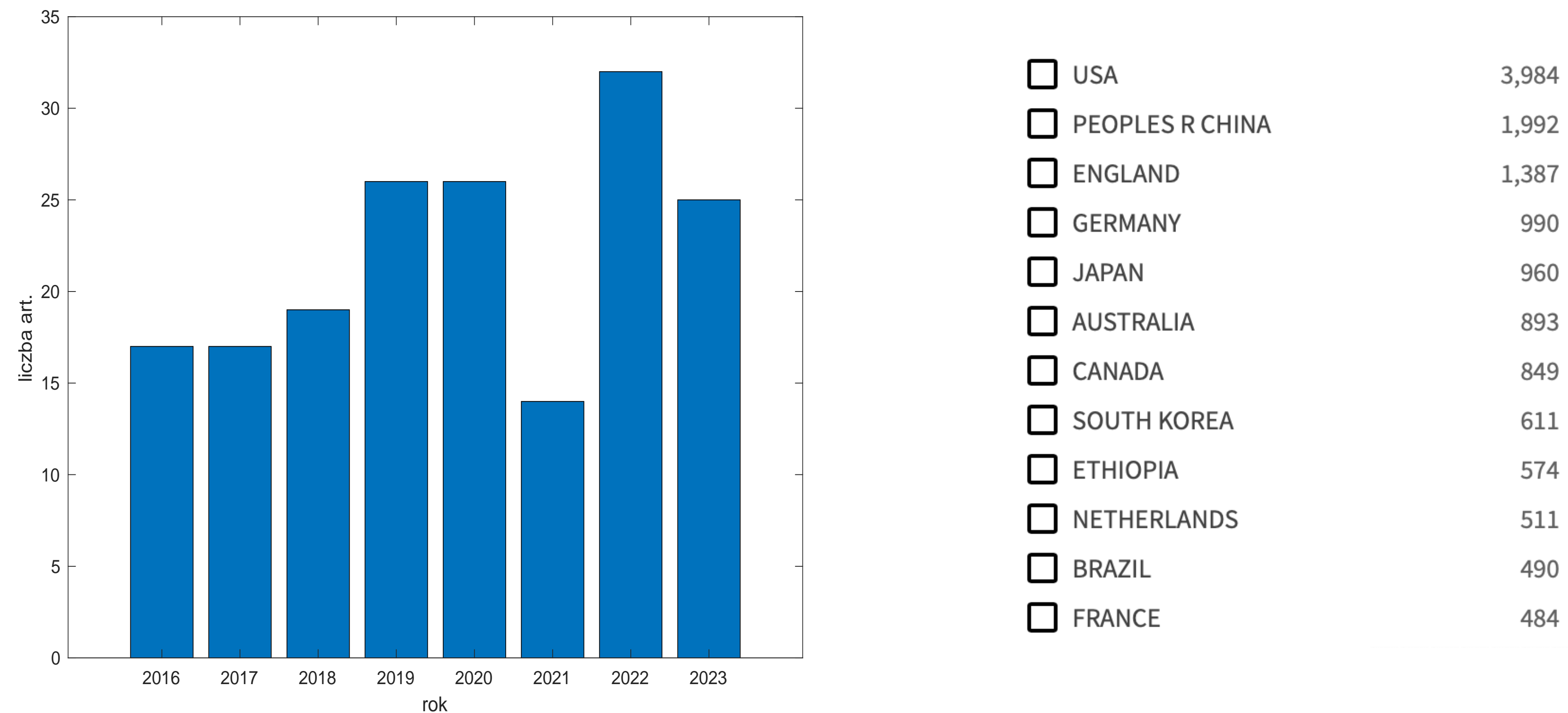
Zapisy proponowanego rozporządzenia nie godzą we wszystkich wydawców płatnych. Godzą tylko w tych wydawców, których głównym celem biznesowym jest maksymalizacja liczby wydawanych artykułów, przy jednoczesnym istotnym obniżeniu ich jakości.

Komentarze do uwag środowiska

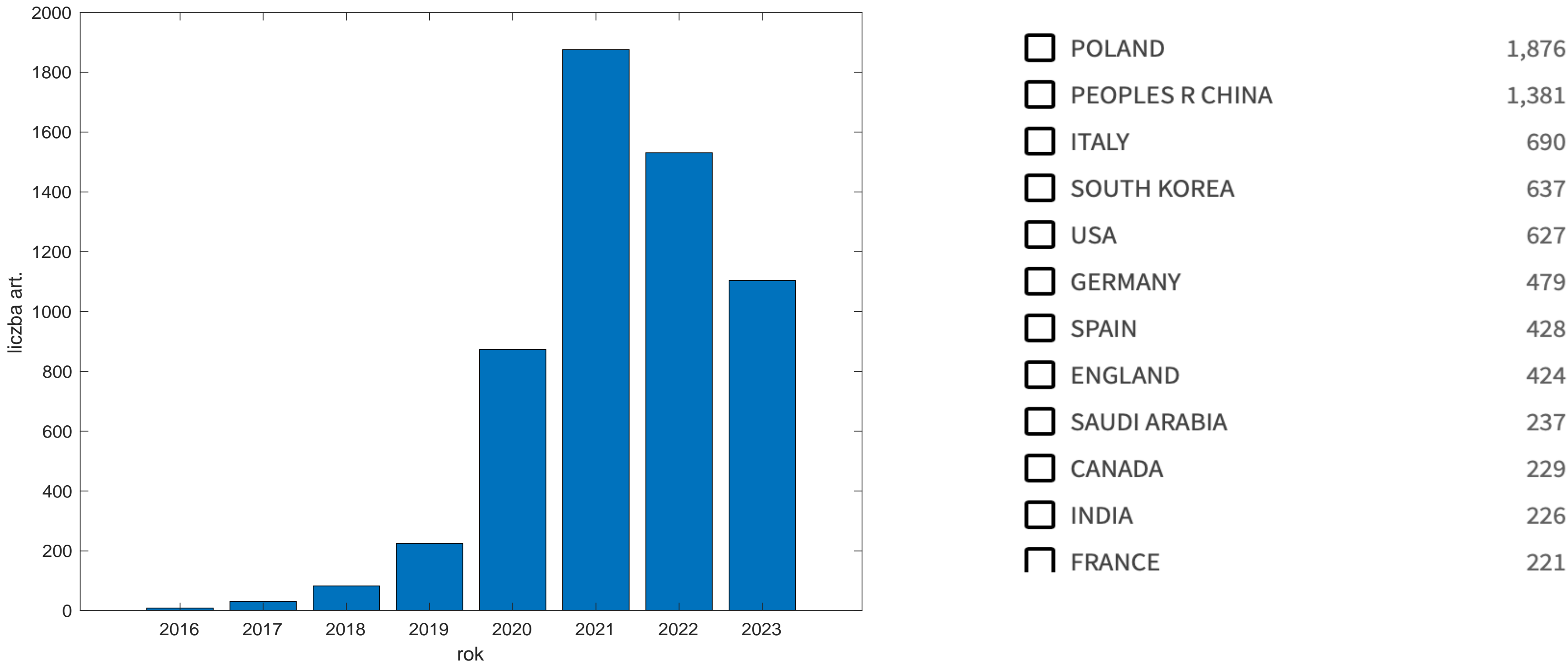
Rys. Liczba artykułów w czasopiśmie Plos ONE w ciągu lat 2016-2023.

Komentarze do uwag środowiska

Rys. Liczba artykułów w czasopiśmie Nature w ciągu lat 2016-2023.

Komentarze do uwag środowiska

Rys. Liczba artykułów w czasopiśmie Energies w ciągu lat 2016-2023.

Zmiany w procesie ewaluacji

Dyskutowane kwestie:

- Czy powinna zostać zwiększona liczba slotów przypadająca na pracownika (podmioto-dyscyplina 3N, pracownik 5)?
- Czy powinna zostać zmniejszona liczba slotów dla podmioto-dyscypliny (podmioto-dyscyplina 2N, pracownik 4 – zmiana połączona z ostrzejszymi kryteriami punktacji czasopism)?
- Czy metoda wyznaczania udziałów w slotach dla współautorów prac jest właściwa?
- Czy powinno się oceniać wszystkich pracowników?
- Powinno się zbudować alternatywne narzędzie do wyznaczania współczynników wpływu na podstawie cytowań czasopism uwzględnionych w wykazie?